14- Î'TIKÂF BAHSÎ
1- Ramazanin Son On Gününde Î'tikaf Babi
2- Î'tikaf Yapmak Isteyen Kimsenin Îtikaf Yerine Ne Zaman Girecegi Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
3- Ramazan'in Son On Gününde (Ibadete Daha Fazla) Gayret Gösterme Babi
4- Zi'l -Hicce'nin On Gününde Oruç Babi

14- Î'TIKÂF BAHSÎ

1- Ramazanin Son On Gününde Î'tikaf Babi

1- (1171) Bize Muhammed b. Mihrân Er-Bâzi rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Hatim b. Ismail, Musa b. Ukbe'den, o da Nâfi'den, o da Ibni Ömer (Radiyallahü anhüma) 'dan naklen rivayet etti ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ramazan'in son on gününde î'tikâf yaparmis.

2- (...) Bana EbiTt-Tâhir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus b. Yezîd haber verdi. Ona da Abdullah b. Ömer (Radryallayüanhü/na)'dan naklen Nâfi' rivayet etmis ki Kesûiûllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ramazan'in son on gününde î'tikâfa girermis.
Nâfi'i demis ki: «Bana, Abdullah (RadiyaIîahû anh), Besûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Jin mescidde î'tikâf yaptigi yeri gösterdi.»

3- (1172) Bize Sehl b. Osman rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tîkbe-tü'bnü Hâlid Es-Sekûni [1], Ubeydullah b. Ömer'den, o da AJbdurrah-man b, KaasIm'den, o da babasindan, o da Âise (RaâiyaUahû anhajvs) naklen rivayet etti. Âise:
«Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Setlem) Ramazan'in son on gününde î'tikâfa girerdi.» demis.

4 - (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. vDedi ki) : Bize Ebû Muâviye haber verdi. H.
Bize Sehl b. Osman da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hafs b. Giyâs haber verdi.
Bu râvilerîn ikisi de Hisâm'dan rivayet etmislerdir. H.
Bize Ebû Bekir b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb dahi rivayet ettiler. Bu lâfiz onlarindir. (Dediler ki) : Bize Ibni Nümeyr, Hisâm b. Urve'den, o da babasindan, o da Âise (RadiyaUahû anfia) 'dan naklen rivayet etti. Âise:
«Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Setlem) Ramazanin son on gününde i'ti kafa girerdi.» demis.

(...) Bize Kuteybetü'bnü Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Ukayl'den, o da Zührî'den, o da Urve'den, o da Âise (Radiyalîahû anha) 'dan naklen rivayet etti ki, Peygamber (Saltallahü Aleyhi ve SlUem) Allah Azze ve Celle ruhunu kabzedmceye kadar hep Ramazan'in son on gününde î'tikâfa girmis. Onu vefatindan sonra zevceleri î'tîkâf yapmislar.
Bu hadîsleri Buhâri, Ebû Dâvud, Tirmizî, Ne-saî ve Ibni Mâce bâzisi «Savm», bâzisi «î'tikâf» bahislerinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Ayin mânâda EbCi Dâvud, Nesaî ve Ibni Mâce Hz. Ubeyyu'bnü Ka'b 'dan, Tirmizî, Hz. Enes'den hadîsler rivayet etmislerdir.
Ibni Ömer (Radiyalîahû anh) hadîsi ile Hz. Âise rivayeti birbirinin ayni ise de Hz. Âise 'nin bir rivayetinde KesûlüIIah (Sallaüahü Aleyhi ve Sellem) 'in vefatina kadar î'tikâfa devam ettigi ziyâdesi vardir. Bu ziyade î'tikâfm neshedilmedigine delildir. Nitekim «vefatindan sonra zevceleri î'tikâf yaptilar.» cümlesi bunu te'yid

etmektedir. Yani î'tikâfin hükmü devam etmis, bu hususta erkeklerle kadinlar arasinda fark gözetilmemistir. î'tikâf, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Je mahsus olan fiillerden de degildir.

î'tikâf lügatta: Mutlak surette bir yerde durmak demektir. Seriatta bir kimsenin sifat-i mahsûsa ile mescidde durmasi demektir. Sifat-i mah-sûsa'dan murâd : Ibâdettir.

Ulemâ mücaveretin de î'tikâf mânâsina gelip gelmedigi hususunda ihtilâf etmislerdir. Amr b. Dinar'a göre î'tikâfla civar ayni mânâya gelirler. Bu mes'ele Ata1 b. Ebî Rabâh'a soruldugunda, onlarin ayri ayri seyler oldugunu söylemis ve:

«Peygamber (Sallaltahü Aleyhi ve Sellem) 'in hücreleri, mescidde idi. Ramazanda î'tikâfa girmek istedigi vakit onlardan çikarak mescidin içine gelir, î'tIkâfini orada yapardi.» demistir.

Hanefîiler'e göre î'tikâf vâcib, sünnet-i müekkede ve müs-tehab kisimlarina ayrilir. Nezredilen î'tikâfi yapmak vâcib, Ramazan'in son on. gününde î'tikâfa girmek sünnet-i müekkede, sâir zamanlarda î'tikâf müstehabdir.

Nezredilen i'tikâf için oruç sarttir. Müstehab olan î'tikâflarda oruç sart degildir. Müstehab olan î'tikâf için muayyen zaman tahdidi yoktur. Bir kimse mescide girerken î'tikâfa niyet etse, oradan çikincaya kadar î'tikâf etmis sayilir.

Bâzilari müstehab olan î'tikâfta da orucu sart kosmuslardir.

Bu takdirde î'tikâfin en az müddeti bir gündür. Bu kavil Imam A'zam Man da rivayet olunmustur.

Zührî : «Su insanlara sasarim. Nasil oluyor da î'tikâf terkedi-yorlar?

Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir seyi bazen yapip bazen terk ettigi halde î'tikâfi vefatina kadar hiç birakmamistir.» demis'se-de Hanefîiler buna;

«Ashâb-i kiramin ekserisi î'tikâf yapmamislardir»" diye cevâp vermislerdir.

imam Mâlik: «Ebû Bekir, Ömer ve Osman (Radiyallahü anhümu) üe Îbni'l-Mü'sey.yeb'ihve'bu ümmetin selef ulemâsindan hiç birinin î'tikâf yaptigim duymadim. Yalniz Ebû Bekir b. Abdirrahman î'tikâf yapmistir. Zannederim bu zevat î'tikâfi güçlügünden dolayi terketmislerdir.' Çünkü î'tikâfm gecesi ile gündüzü müsavidir.» demisdir.

Malikîler'in «El-Mecmûa» nâm eserinde «Ashâb-i kiramin î'tikâfi terketmeleri, onlar hakkinda mekruh oldugu içindir. Zîra î'tikâf nehyedilen visal orucu gibidir.» denilmistir.

Imam Mâlik'e göre nafile i'tikâfin en az müddeti bir gündür. Hanefîiler den îmam Ebû Yûsuf"a göre bir günün ek serisidir.

îmam Muhammed'e göreise î'tikâf için bir, saat bile kâfidir.

Imam Sâfii ile bir rivayete göre Imam Ahmed'in kavilleri de budur.

Ebû Bekr-i Râzi , Imam Mâlik 'den î'tikâf müddetinin on gün oldugunu nakletmistir.

«El-Ikmâl» nâm eserde îmam Mâlik'in bunu müstehab gördügü ijaydedilmistir.

Ebu'1-Berekât îbni Teymiye : «Dört mezhebin imamlari ile onlara tâbi olanlar vâcib olan î'tikâfda orucun sart oldugunu söylemislerdir^ Ashâb.i kiram 'dan Ali, îbni.Ömer, Îbni Abbâs ve Âise (RtÛHyallahâanha) hazerâti ile Sa'b'i , Ibrahim Nehaî', Mücâhid, Kaasim b. Muhammed, Nafi', Saîd b. El-Müseyyeb, Ev-zaî, Zührî, Sevrî ve Hasanb. Hayy'm mezhepleri budur.

Abdullah b. Mes'ud (RadiyaîUtkÛ anh) ile Tâvus , Ömer b. Abdi1aziz , Ebû Sevr, Dâvud-u Zahiri, îshâk ve bîr rivayette îmam Ahmed b. Han-bel gerek vâcib gerekse nafile î'tikâfda orucun sart olmadigini söylemislerdir.»

îmam Safiî ile îmam Ahmed'in kavilleri de budur. Ebu'l-Berekât'in naklettigi kavil Safii 'nin eski mezhebidir.

Orucun sart olmadigini söyleyenler Hz. Ibni Abbâs'in: #î'tikâf yapana oruç lâzim degildir. .Meger ki orucu kendisine sart kila.» sözü ile istidlal etmislerdir, :

Bu sözü bâzilari merfû bâzilari da Ib.ni Abbâs'a mevkuf olarak rivayet etmislerdir.

Vâcib olan îtikâ£da" orucun sart oldugunu söyleyenler Ebû Davud'un, rivayet ettigi Hz. Âise hadîsi Üe Istidlal etmislerdir.

Mezkûr hadîste:

«Orucsuz î'tikâf sahih olmaz.» buyurulmustur. Hadîsden murâd: Vâ. cip olan î'tikâfdir,

Bu hadîsler, Ramazan'in son on' gününde î'tikâfa girmenin müste-hab olduguna delildir. Erkekler hakkinda bunun kuvvetle müstehab oldugunda ulemâ ittifak etmislerdir. Kadinlar hakkinda ihtilâf vardir.
Nevevî : «Bu hadîste kadinlarin î'tikâfinin. sahih olduguna delil vardir. Çünkü Peygamber (Sdllaîlahü Aleyhi ve Sellem) onlara î'tikâf için izin vermisti. Lâkin. Ebû Hanîf e'ye göre kadinin î'tikâfi yâlniz evinin mescidinde sahan olur. Evinim., mescidinden murâd : Namaz için tahsis ettigi yerdir. Ona göre erkek evinin mescidinde î'tikâfa giremez. Ebû Hanife'iiin mezhebi, Sâfîi'nin de eski mezhebidir. Fakat Sâfîiyye ulemâsina göre bu mezheb zayiftir.» diyor.
Yine bu hadîsler î'tikâfin yalniz mescidde yapilabilecegine delildirler. Zîra gerek Peygamber (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem) gerekse zevceleri ile ashabi güçlügüne ragmen î'tikâfi mescidde yapmislardir.
Evde î'tikâf caiz olsa, bir defa olsun evde yaparlardi.
Imam Mâlikile ekseri .MâHtiye ulemâsina ve Sâfîiyye göre î'tikâf her mescidde yapilabilir.
îmâm Ahmed'e göre bes vakit namaz kilinan, mescidde; Imam A'zam'a göre bütün namazlarin kilindigi mescidde yapilir.
Zühr î ile diger bazi ulemaya göre î'tikâf cumâ mescidinde yapilir.
Huzeyfetü'bnü Yemân (Raâiyallahû anh) 'm : «î'tikâf üç mescide yani Mescid-i Haram, Mescid.iRe-sûlüllah ve Mescid-i Aksa 'ya masutur.» dedigi nakledilmistir.

2- Î'tikaf Yapmak Isteyen Kimsenin Îtikaf Yerine Ne Zaman Girecegi Babi

6- (1173) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye, Yaliya b. Saîd'den, o da Amra'dan, o da Âise (Radiyaüahû anha) dan naklen haber verdi. Âise söyle demis:
«Resûlüllah (Sullallahü Aleyhi ve Sellem) î'rikâfa girmek istedigi vakit sabah namazini kilar, sonra î'tikâf yerine" girerdi. (Bîr defa) Ramazanin son on gününde î'tikâfa girmek istedi de çadirinin kurulmasini emir bu-yurdu ve kendisine çadir kuruldu. Müteakiben Zeyneb de çadirinin kurulmasini emretti, ona da çadir kuruldu. Peygamber (Sailalkihü Aleyhi ve Sellemyin zevcelerinden bir baskasi da çadirinin kurulmasini emretti. Onun çadiri da kuruldu. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi v e Selle m) sabah namazini kilinca bakti ki çadirlar kurulmus :
«(Acaba bu yaptiklarinizla) hayir mi kastediyorsunuz?» buyurdu ve derhal çadirinin sökülmesini emretti, çadir söküldü. Artik o ramazan aysn da îtikâfi terketti de iaa Sevval ayinin ilk on gününde î'tikafa girdi.

(...) Bize, bu hadîsi Ibni Ebî Ömer de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân rivayet etti. H.
Bana, Amr b, Sevvâd da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îbni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bize Amr b. Haris haber verdi. H.
Bana Muhamme d b. Râfi* dahî rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Ebû Ahine d rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân rivayet etti. H.
Bana Sclemetü'bnü Sebîb dahî rivayet etti. (Dedi ki): Bize Ebu'l-Mugîra rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Evzaî rivayet eyledi. H.
Bnnrt Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ya'kub b. Ibrahim b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam, Ibni Ishâk'dan rivâ-vit etti.
Bu râvilerin hepsi Yahya b. Said'den, o da Amra'dan, o da Aise CRadiyallahû anha) 'dan, o da Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Selîem) 'den Ebû Muaviye hadîsi mânâsi ile tivayette bulunmuslardir.
Ibni Uyeyne, Amr b. Haris ve Ibni Ishâk hadîslerinde Âise, Hafsa ve Zeyneb (Raâiyalîayü anhüma) 'mn î'tikâf için çadir kurduklari zikredilmistir.
Bu hadîsi Buhâri «Î'tikâfun-Nisâ» ile «Savm» bahislerinde, Nesaî «Kitâbu's-SalâWa, Ebû Dâvud ile Tirmizî «î'tikâf» bahsinde, îbni Mâce «Savm» bahsinde muhtelif râvüerden tah-ric etmislerdir.
Hiba': Yün veya yapagidan yapilan çadirdir. Iki veya üç direk üzerine kurulur.
Hadîsin muhtelif rivayetlerinden anlasildigina göre Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Selîem) 'in î'tikâf için çadir

kurdugunu görünce zevcelerinden Âise, Hafsa ve Zeyneb binti Cahs (Radryallahûanh) da peyder pey kendilerine i'tikâf çadirlari kurdur-muslardir.
Bazi rivayetlere göre Hz. Âise çadir kurmak için Peygamber (SallallaJm Aleyhi ve Sellerti) 'den izin istemis, Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Selîem) ona izin vermistir.
Hz. Hafsa da Âise 'den izin istemistir.
Bir rivayette Hz. Zeyneb binti Cahs bunlan görünce kendisine çadir kurdurdugu zîra gayur bîr kadin oldugu bildirilmistir.
Kaadî îyâz diyor kî :
«Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Se?fem)'in (Siz bu yaptiklarinizi hayir maksadiyla mi yapiyorsunuz?) buyurmasi, zevcelerinin yaptigini begenmedigi içindir. Çünki î'tikâi hususunda samîmi olmayip, bunu kendisine yaranmak için yapmis olmalarindan endîse etmistir. Bir de mos-cide herkes gelir. Bu meyanda Bedeviler'le münafiklarin gelmesi de melhuzdur. Halbuki zevceleri mescide girip çikmaya muhtaçtirlar. Bu sebeple münafiklarin diline düsebilirler. Su da var ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) mescidde zevcelerini yaninda görünce evîndey-mis gibi olur ve î'tikâfdan maksat olan tenhalik ve dünya islerinden el çekme mânâsi kaybolur. Yahut zevceler^ mescidi çadirla doldurduklari için cemaata dar gelecegi mülâhazasi ile cani sikilmistir.»
Rivayetlerin birinde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) o Rama-zan'da î'tikafi terkederek Sev vâl'in onuncu gününün sonunda, digerinde Sevvâ1'in ilk on gününde, î'tikâfa girdigi bildirilmektedir. Bu iki rivayetin arasini bulmak için: «On günün sonundan murâd Re-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Settendin î'tikâfdan çikmasidir.» denilmistir.
îsmâi1i'ye göre bu hadîs î'tikâfm orUçsuz" da caiz olduguna delildir. Çünkü Sevva1'in ilk günü bayramdir. O gün oruç tutmak haramdir. Fakat Aynî bu istidlali begenmemistir. Zira Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Setlem) 'in Sevvâ1'in ilk on gününde îHikâf yapmasi, ikinci günden itibaren baslamakla da mümkündür.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1) Hadîs-i Serîf î'tikâfin sabah namazindan sonra yani günün evvelinde , baslayacagina delildir. Eyzâî ile bir rivayette Leys'in kavilleri budur.
Ibnü'l-, -Münzir dahi bu kavli ihtiyar etmistir. Dört mezhebin imamlari ile Ibrahim Nehaî'ye göre on gün yahut bir ay î'tikâf yapmak isteyen bir kimse günes kavusmazdan önce î'tikâfa girebilir.
Ebû Sevr: «On gün î'tikâf yapmak isteyen, günes kavusmazdan Önce î'tikâfa girebilir.» demistir.
2) î'tikâfa giren kimsenin bayram aksami î'tikâfdan çikip çikami-yacagi hususunda iki kavil vardir;
a) Ebû Kiâbe, Ebû Miclez, Imam Mâlik, îmam Ahmed ve diger bazi ulemâdan hem çikabilecegine hem de çikamiyacagina dâir rivayetler vardir.
b) îmam Safiî, Leys, Zühri ve Evzaî'ye gore bayram aksami î'tikâftan çikmak caizdir. Bundan dolayi mütekîfe hiç bir sey lâzim gelmez.
3) î'tikâf için mescid sarttir. Çünkü kadinlarin evlerde dahî tesettüre rivayet etmeleri mesru kilinmistir. î'tikâf için mescid sart olmasa bu babda Besûlüllah (StrUalIahii Aleyhi ve. Selîem) 'den izin istemeye hacet kalmazdi.
Ibrahim b. Able: KbsûIûlluh(SaîIallahü Aleyhi ve Seîiem) 'in (Bu yaptiklarinizdan maksadiniz hayir midir?) sözünde kadinlarin mes-cidde î'tikâf yapamiyacaklanna delil vardir.» demistir.
4) Mescidlere çadir kurmak caizdir.
5) Bir maslahatdan dolayi efdal terketmek caizdir.
6) Tirmizî 'nin beyânina göre ulemâ î'tikâfmi tamamlamadan birakan mûtekif hakkinda ihtilâf etmislerdir.
Bâzilarina göre î'tikâfini kaza etmesi vâcibdir.
7) Mûtekif zaruri bir ihtiyacindan dolayi î'tikâf yerinden çikabilir.

8) Ibnü'l.Münzir: «Bu hadîs, kadinin kocasindan izin almadan î'tikâfa giremiyecegihe delildir.» demistir.
9) Kadinlarin î'tikâfi sahindir.
10) Kocasi karisinin, izinsiz î'tikâfa girmesini menedebilir. Bir defa izin verdikten sonra menedip edemiyecegi ihtilaflidir.
îmam Safiî, îmam Ahmed ve Dâvud-u Zahirî'ye göre bîr kimse zevcesi ile memlükünü nafile î'tikâfdan çikarabilir.
îmam Mâlik'e göre çikaramaz.
tmam A'zam'a göre memlükünü çikarabilir, fakat zevcesini çikaramaz.

3- Ramazan'in Son On Gününde (Ibadete Daha Fazla) Gayret Gösterme Babi

7- (1174) Bize Ishak b. Ibrahim El-Hanzali ile fbni Ebî Ömer hep birden Ibni Uyeyne'den rivayet ettiler. Ishâk (Dedi ki) ; Bize Süfyân b. Uyeyne, Ebû Ya'fûr'dan, o da Müslim b. Subeyh'den, o da Mesrûk'dan, o da Âise {Radiyallahü anliaf'ûan naklen haber verdi. Âisc söyle demis: .
«RamazatVm son on günü girince Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve SeUem) geceleri ihya eder, ailesini uyandirir, ibadete karsi daha ciddiyet gösterir ve paçalari sivardi.»

8- (1175) Bize Kuteybetü'bnü Saîd ile Ebû Kâmil-i Cahderi ikisi birden Abdülvâhid b. Ziyâd'dan rivayet ettiler. Kuteybe (Dedi ki) : Bize Abdülvâhid, Hasen b. Ubeydillah'dan rivayet etti. (Dorai ki) : Ben, Ibrahim'i sunu söylerken isittim : Ben, Esved b. Yezîd'i a jyle derken isittim : Âise (Radtyalîahû anha) :
«Resûltillah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) Ramazan'in son on gününde, baska zamanlarda ibâdet hususunda göstermedigi cehd-u gayreti gösterirdi.» dedi.
Bu hadîsi Buhâri -Fadl-u Leyleti'l-Kadir»de, Ebû Dâ-vud ile Nesaî «Sala t» bahsinde ve *î'tikâf»da, îbni Mâce «Kitâbu's-Savm»da muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Mi'zer: Elbise, demektir.
Sedd-i Mi'zer: Elbiseyi baglamak, mânâsina gelirki bir ise ciddiyetle sarilmaktan kinayedir. Lisanimizda bu mânâda «Paçalari sivamak», «Kollari sivamak» gibi tâbirler kullanilir.
Burada paçalari sivamak ya cîmâ'i terk etmekten yahut ibadete hazirlanmaktan kinayedir. Yani Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve SeUem) Ra-mazan'm son on gününde ibâdet için mûtadindan fazla bir gayret gösterirdi.
Sevri : «Bu söz, kadinlardan uzaklasmak mânâsina gelen en latif kinayelerdendir.» demistir.
Kurtuhî' , bazi Mâlikiyye ulemâsinin bu sözden i'tikâf mânâsini anladiklarini söylemisse de bu te'vil ihtimâlden uzaktir. Çünkü nef-si-i hadîste Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem)'in ailesini uyandirdigindan bahsedilmektedir. Bu, onlarin bir evde olduklarini gösterir.
Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve SeUem) î'tikâf günlerinde mescidde ancak zarurî hacetler sebebiyle çikardi. Maamafih kendisi mescidde bulunup, pencereden ailesini uyandirmis olmasi da mümkündür.
«Telvih» sahihi : «Ihtimâl Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve SeUem) mescîdde kendisiyle beraber î'tik.âfa giren ailesini uyandirmistir. Bir haceti doîayisiyle mescidden çiktiktan sonra uyandirmis olmasi da mümkündür,» diyor.
Geceleyin ihyâsi : Onlarda yapilan ibâdet ve taatlardan kinayedir. Zira geceleyin ibâdet eden kimse, o geceyi diriltmis gibi olur. Uyku Ölümün kardesidir, derler :
«Evlerinizi kabir ittihaz etmeyin.» Hadîs-i Serifi de bu mânâyadir. Yani «Uyuyup da ölüler gibi olmayin. Bu takdirde evleriniz de kabirler gibi olur.» demektir.
Bütün geceyi ihyadan murâd: Gecenin ekserisini ibadetle geçirmektir.
Hz, Âise'nin sahih bir hadîsde: «Ben, Hesûlüllah (Sallallahü Aleyhi veSellem] 'in bütün gece sabaha kadar namaz kildigini bilmiyorum.» sözü de bunu te'yid eder.

Nevevî diyor ki : «Hz. Âise'rün (GfitralerI ihya edordi) sözü, bütün geceleri namaz ve sair ibadetlerle uykusuz geçirirdi, manasinadir. Bu hadîs Ramazan'in son on gecesinin ibâdetlerle ihya etmenin müs-tehab olduguna delildir. Bazi ulemâmizin (bütün gece namaz kilmak mekruhtur.) demislerse de, bundan maksatlari devam üzere her gece namaz kilmaktir. BIr-iki geceyi ve Ramazan'in son on gecesini ibadetle ihya etmenin kerahetine onlar da kaail degildir. Bu sebepledir ki bayram geceleriyle diger bazi geceleri ibâdetle ihya etmenin müstehab ol-duguna ittifak eylemislerdir.»
Bu babda Zeyneb bin ti Seleme (Radiyallahû anh) 'dan da hadîs rivayet olunmustur.

4- Zi'l -Hicce'nin On Gününde Oruç Babi

9- (1176) Bize Ebû Bekir h. Ebî Seyh- ile Ebû Küreyb ve Ishâk rivayet ettiler. îshâk: (Ahberanâ), öiekîler : (Haddenenâ) tâbirlerini kul-iandülar. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye, A'mes'den, o da Ibrahim'den, o da Esved'den, o da Âise {RadiyaUahû <mha)'dsin naklen rivayet etti. Aise :
«Ben, Resûlüllah [SalktUahü Aleyhi ve Sellein) 'in on günlerde hiç oruç tuttugunu görmedim.» demis.

10- (...) Bana Ebû Bekir b. Nâfi' El-Abdî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman rUayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfy&n, A'roes'den, o da Ibrahim'den, o da Esved'den, o da Âise (Radiyallahû anfia^dan naklen rivayet etti ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selleni), Zi*l-Hîece*nm ilk on gününde oruç tutmamis.
Bu hadîsin serhinde Nevevî (631-676) sunlari söylemistir: «Ulemâ diyor ki: Bu hadîs, Zi'l.Hicce 'nin on gününde oruç tutmanin mekruh ^oldugunu ilham etmektedir. Halbuki buradaki on'dan murâd: Zi'1-Hicce'nin, evvelinden itibaren dokuz gündür. Bu hadîs, te'vili gereken hadîslerdendir. Zi'lHicct 'nin dokuz gününde oruç tutmak mekruh degil, bil'akis siddetle müsttnabdir. Baghusus dokuzuncu gün ki arâfedir. O günün fazileti hakkinda birçok hadîsler geçmistir. Sahîh.i Buhâri 'de Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seltem) ,'in: ,
— «Bunlardan yâni Zi'I-HIcce'nin ille on gününden daha faziletli amel-i sâlih günleri olamaz.» buyurdugu sabit olmustur. Binâenaleyh Hz.
Aise'm'n ; .
— (Bu on «günde oruç tutmadi.) sözü, ya hastalik, sefer ve daha baska bir ariza dolayisiyla o günlerde oruç tutmadigina yahut oruç tuttugu halde Hz. Âise'nin görmedigine hamlolunur. Âise (Radiyallahû anha) 'nin görmemesinden hakikaten Resûlüllah (Sallalkthü Aleyhi ve SelIem) 'in oruç tutmamasi lâzim gelmez, Ebû Dâvud'un rivayet ettigi bir hadîs dahî bu te'vili teyid eder. Mezkûr hadîsde Ezvâc-i Tahiratdan biri:
— {Resûlüllah (Saltaltehü Aleyhi ve Sellem) Zi'l-Hicce'nin dokuz gönüy-le asûra gününde ve her ay üç gön yani ayin pazartesi' ile persembe günlerinde oruç tutardi.) demistir. Ayni hadîsi Imam Ahmed ile Nesâi dahi rivayet etmislerdir. Onlarin rivayetlerinde:
(Pazartesi ile iki persembe güriu oruç tutardi.) denilmistir.»

---

[1] Sahtheyn râviicrin denilir